

## Szerkesztési iroda:

főter, Winkler-ház 2-dik emelet  
jobbra, hová a lap szellemi részét  
illető közlemények intézendők.  
Bérmertelen levelek csak ismert  
kezektől fogadtatnak el.

## Kiadó hivatal:

Réthy Lipót könyvnyomdája, hová  
a hirdetések, előfizetési pénzek és  
kiadása körüli panaszok bérmert  
intézendők.

## ALFÖLD

## POLITIKAI NAPILAP.

## Előfizetési feltételek:

| Helyben:         | Vidékre:         |
|------------------|------------------|
| Egész évre 12 ft | Egész évre 14 ft |
| Fél évre 6 ft    | Fél évre 7 ft    |
| Negy. évre 3 ft  | Negy. évre 3,50. |

## Hirdetmények díja:

6 hasábos petítor egyszeri hirdetésnél 6 kr. s minden következőknél 4 kr. Bélyeg-díj külön 30 kr.  
Nyilt-tér sora 15 kr.

## Arad, május hó 6.

(—) A főispán csaknem korlátlan hatalmu fensőbbi jogkör alatt álló törvényhatósági bizottmány tagjainak is csak fele fog választatni 6 évre, másik felét a legtöbb adófizetők képezzék — a törvényjavaslat szerint. Ezen intézkedés nem csak hogy ellentétben áll a század jelszavává lett népképviselőt legkezdtelegesebb kívánalmaival, de valódi blasphemia az 1848. évi XVI. törvényzikkben elrendelt népképviselői szervezet ellen, azonkívül, hogy oly elemet oktroyal a választó polgárság nyakára, melynek az ily kiváltságához való jogosultságot senki kimutatni nem lehet képes.

A legfenségebb vívmány, mi az 1848 ki intézményekből számunkra megmentetett épen azon az utolsó földmives előtt sem többé ism. retlen nagy elv: hogy valamint a terhek úgy az előnyökben is az egyenlőség képezi a mai állam fennmaradásának megingathatlan talpatát s nem tűri meg tovább, hogy a pénz, vagyon vagy születés, előjogul szolgáljon polgárnak polgár ellen, s osztályt teremtsen államunkban, hol saját jövőnk s érdekünkben a törvényes színezetű osztálykülönbség eltörlésén kell teljes erőnkkel iparkodnunk.

Miért akarja a kormányjavaslat az előjogilag indokoltabb mert ősi szabadságra hivatkozható születési arisztokratia helyére — melyet pedig igen helyesen a 48-ki törvényhozás megszüntetett — az önkormányzat keretében a plutokrátiát becsémpészni? Mondhatja tán valaki, hogy a vagyon és gazdaság okvetlenül birtokában van az értelmiség, szakképzettség, polgári önérték, vagy hazafiúi erénynek? Ezt senki sem merészelheti állítani, s azért annál rosszabb intentio, a polgárság választási jogának felét az esetleges szerencse fainak javára ily módon apriori lefoglalni akarni.

Lehet, hogy tévedünk, de mi a világ egyetlen alkotmányos államában sem ismerünk olyan hatósági alappal szervezett törvényhatóságokat, mely szerint az öröklés vagy szerencsés esélyek vagy pedig sikeres üzérkedés folytán a legtöbb adófizetésre képesített egyének, habár értelmiségre nézve a legalantibb fokon állának, a polgárság legfőbb anyagi érdekeit intéző törvényhatóságok tagjainak fele létszámát képezzék s akarva nem-akarva más esetleg arra képesebb, ügybuzgóbb s megbízhatóbb polgárokat kizorítsanak.

Vegyük például A r a d sz. kir. városát. Itt a képviselői bizottmány 120 vagy lehet 150 tagból álland. Ha végig tekintünk az itt aránylag legtöbb adófizetők névsorán: leendő s városunk vitális érdekei tekintetében életkérdést képező törvényhatóságunk fele olyanokból álland, kiknek nagyobb része a gyakorlatlan kötelmekre sem hivatással, sem kedvvel sem ügyszeretettel nem bírnak, s kikre e működés üzleti bokros elfoglaltságuk miatt súlyos teher gyanánt nehezedik, s ez okból a rájuk kényszerített állásnak, úgy a mint kell, nem is fognak megfelelni.

De van a javaslat ez intézkedésének egy másik rendkívül hátrányos oldala is: az értelmiség legnagyobb részbeni kizárása, daczára a 23. §. azon látszólagos és szemfényvesztő kedvezményének, miszerint az adóképeség után törvényhatósági bizottmányi taggá avatásnál az értelmiségnek, például tanárok, tudorok, lapszerkesztők, orvosok, ügyvédeknek s a t. azon kegyelem-morzsa nyújtatik, hogy adójuk kétszeres összegben számítandó fel.

Ne ringassuk magunkat perczig se azon csalódásban, hogy az értelmiség nevezett osztályai kétszeresen számított adója — (igen ritka kivétellel) — csak negyed-

résben is megközelítne azon adót, mit nagy üzletek, házak vagy jószágok birtokosai fizetnek, s így okvetlen kimaradnának, mert a bizottmány másik s közvetlen választás utján létrejött felébe a választók leginkább oly egyéneket iparkodnának bejuttatni, kik magánérdekeikkel legközelebbi viszonyban állanak, s így a nevezett értelmifoglalkozók közül egy-kettő csak fehér holló gyanánt parádézna a városi bizottmányban.

Aztán van valami megalázó az értelmiségre nézve a törvényjavaslat e kegyelmi intézkedésében: hogy adójuk kétszeres összegben fog számíttatni! Köszönjük e gratiát. Ha képesség, műveltség s többé-kevésbé a polgári életben bevett színvonalon álló értelmiség, ezen előnyeiért nem érdemesítették a törvényhatóság egyik tényezőjévé lehetni, úgy az adójához hivatatosan hozzá hazudott összeg tegye azt? Valóban sajnós jelenség! Más államokban, hol az már nem képez oly életszükséget, a fűsúlyt az értelmiségre helyezik, nálunk pedig kegyelem utján teszik csak lehetővé, hogy egy ügyvéd, tanár, orvos vagy hírlapíró — (de akkor is csak, ha a választóknak úgy tetszik: tehát kétoldalu kegyelemre van szüksége) — a bizottmányba megválasztassék.

Politikai s társadalmi tekintetből oly absurd, de egyszersmind káros a törvényjavaslat ez intézkedése, oly megalázó és sérelmes a kiválóan intelligens osztályokra: hogy lehetlennek tartjuk annak az országgyűlés általi elfogadtatását.

Kossuth Lajos — az „Ellenőr“ értesítése szerint — levelet írt Csanády Sándornak, a megyerendezésre vonatkozólag. A levél nagyszerű mind tartalom mind irány tekintetében, s méltán jegyezzük meg az „Ell.“ hogy valóságos kár volna a közügyre nézve, ha Kossuth véleménye napvilágra nem juthatna most, midőn a megyerendezés kérdése napirenden van. — A nev. lap csak annyit tud az ügyről, hogy Kossuth véleménye nem nagyon bizelgő Schwarcz Gyula javaslatára nézve.

Ugyancsak az „Ell.“ írja, hogy Rádayt a kormány Németországba küldte, a börtönrendszert tanulmányozásra véget. — Az pedig ugyancsak sajtószertű volna, ha Rádayt most küldnék el Szegedről.

Az országos fegyintézetekkel készek eddig nem rendes fizetés, hanem csak jutalmazás mellett teljesítették valóban nem irigylendő tisztjukat, s így nem tekintetvén rendes tisztviselőknak, nyugdíjra sem lehetett igényük. Senki sem fogja tagadni, hogy ha valahol, úgy a fegyintézetben van a lelképásztoroknak legszebb de legnehezebb feladatuk, melyet az illetők eddig bár nyugdíjra való kilátás nélkül, mégis híven teljesítettek. Nem tartjuk tehát érdektelennek a börtönügy reformjával komolyan foglalkozó igazságügyminiszter urnak ez ügyben az országos fegyintézeti igazgatóságokhoz intézett rendelettel egész terjedelmében közölni, mely eképen hangzik:

„Az országos fegyintézeteknél alkalmazott lelkészek, a nyugdíjra való minősítés tárgyában beadott kérelem folytán — értesítendő, miszerint azok díjazása „fizetés“ helyett a törvényhozás határozata szerint tételt „jutalmazás“ címmel folyóvá.

Tekintettel azonban az általuk felhozott és méltánylást érdemlő érvekre, a börtönügy közel végleges szervezése alkalmával, kérelmük iránt teljes figyelemmel leendő, s utasítom őket, hogy a gondjaikra bizott fegyenczeknek vallási és erkölcsi javítását előmozdítani ezen idő bekövetkeztéig is, az eddig tanúsított ügybuzgalommal lakadatlanul törekedjenek.“

## Bécs, május 5.

(1.) A cseh pártvezérek elhagyták városunkat. A velők folytatott értekezletnek közvetlen eredményei lehet tekinteni azt, hogy a cseh pártkülönnyök most már sokkal illedelmesebb hangon szólnak a kormány-politikáról.

Hogy mily lépéseket teend a kormány legközelebb a cseh kérdésben, még most bajos volna megmondani; annyi azonban bizonyos, miszerint Potocki a jövő héten Prágába utazik, valószínűleg azért, hogy újabb kísérleteket tegyen a csehekkel mindinkább közel hozni a kiegyezkedéshez.

Azt is beszélük, hogy ő felsége, és pedig nem egyedül, hanem neje és Rudolf koronaherceggel együtt meg fogná látogatni a cseh fővárost. Ez természetesen attól függ, hogy a cseh ellenzék, mint fogja magát ujjában tartani.

Prágában most már körülbelül tisztában vannak az iránt, hogy a reichsrath illetékességének elismerése, és oda követek küldése nélkül, a kiegyezés létre nem jöhetend. Ezen elv vezérelte Potockit minden eddig tett lépésében, és semmi sem alaptalanabb gyanúsítás, mintha ő azzal vádolnák, miszerint a csehek részéről biztosítva lenne arról, miszerint fognak követeket küldeni a reich-rathba.

A Csehországban jelenleg fennálló két politikai párt t. i. egyrészt a németek, és másrészt a csehek kívánatainak kielégítésénél csak úgy remélhető eredmény, ha a közpárt helyesen megválasztatik, tehát sem egyik, sem a másik elem majorizáltatni nem fog. A csehországi képviselőt tehát oly alakban kellend összeállítani, hogy mindkét néptörzs kívánalmainak megfeleljen, e mellett azonban az államjogi kötelezetket teljes mérvben meg ne lazítsa és a lajtáninenni parlamentarismust lehetlenné ne tegye. . . .

A csehországi német pártnak, mely tudvaleg Potocki politikájának útjába minden lehető akadályt gördít, jelenlegi magatartása indokolatlan, s nem felel meg Ausztria népei igényeinek, és saját pártállásukról felvéve is nem mutat helyes politikára. — A nép érdekei azt kívánják, hogy Ausztriában a rend véglegesen helyreállítsassék, ami csak a jogosult igényeknek kielégítése mellett történhetik. Ez létfeltétele Ausztriának, s a jelenlegi miniszterium működésére, mely ennek létrehozását vette főcélul, mindenesetre méltánylást és támogatást igényelhet, mindazon párt részéről, mely nem akarja Ausztria végleges felbomlását.

## Szabad kir. Arad város rendes havi közgyűlése.

Arad, május 5.

Elnök: Pászthy Ferencz.

Jelen voltak:

Andersen Lipót, dr. Aradi István, Árkay Jakab, Barabás Péter, Bercsán János, Bettelheim Vilmos, Bodroghy István, Boros József, Cserepes Ferencz, Dániel Lázár, Farkas Menyhért, Fényes Károly, Gencsy György, Hász Sándor, Jorgovits Döme, Izó István, Lázár Sebők, Lestyán János, Mallár István, dr. Matavócsy Nándor, Mittelmann F. D., Nachtebel Ödön, Papp János cipész, Páris János, Parecz György, Petrovics Tivadar, Prodánovits Döme, Rauner Miklós, Rochel János, Rósa János, Szabó József, Szendrey József, Szőke Károly, Szailer Jakab, Tabakovits János, Tenetaky Lázár, Vagács Mihály, Varjassy József, Vörös Pál, Wallfisch Pál és Zipser képviselők.

Elnök felhossa, hogy mielőtt a közgyűlés napirendre térne át, azon több oldalról megpendített kérdés felett kellene határozni, ha vajjon tartassék-e Arad városban tisztújítás, miután azon 3 év, melyre 1867-ben a tisztviselők és a képviselők testület — némelyek szerint — választattak, e hó 6-án lejár. Egyszersmind kijelenti, hogy ő maga és az összes tisztikar nevében, kész a nyert hivatalos állásról lemondani.

Dániel L. Vagács Mihály a tisztújítás ellen szólnak. Az ezen kérdéssel szemben elfoglalandó álláspontot bővebben praecisiorra Varjassy József. Szerinte a törvényben sehol sincs, hogy a választás 3 évi tartamra történjék, sőt egyenesen kimondatik, miszerint „a törvényhatóságok végleges rendezéseig“ minden maradjon, amint van.

A törvényhatóságok rendezésére vonatkozó törvényjavaslat már az országgyűlés elé terjesztett, s így valószínű, hogy még ez évben ugys leend tisztújítás stb.

Kimondatni akarná tehát, hogy a hivatalnokok és a képviselőtestület erkölcsi köteleességüknek ismerik, feladatuknak, a végleges rendezés bekövetkezéséig, továbbra is megfelelni.

Varjassy szavai értelmében Bettelheim Vilmos kívánatára, jegyzőkönyvileg kimondatik a határozat, mely szerint tisztújítás a törvényhatóságok végleges rendezéseig tartatni nem fog.

Szönyegre kerül ezután, mint rendkívüli tárgy, a gazdasági szék véleményes jelentése a honvédelmi miniszterium által, a Lukács laktanyában építendő istállókra, bizonyos feltételek alatt felajánlott 8000 frtnyi kölcsön elfogadása iránt.

A gazdasági szék véleménye elfogadtatik, melynek értelmében a 8 ezer frtnyi kölcsön felvételén, az új istálló fel fog építtetni, s a laktanya is a legjobb állapotba helyeztetik, e átengedetik leltár mellett a honvédszázalóknak 10 évi használatra, úgy azonban, hogy ezen idő eltelté után az ügy, amint átvétetett, adassék vissza a városnak, tehát a fenntartási és igazítási kiadások államköltségen fedeztetessenek. — A város kötelezve leend a 8000 frtot, 10 év alatt, kamatok nélkül, a kincstárnak visszafizetni; a város javára esvén a szokások beszállásolási díjak is.

Papp János, cipész, indítványozza, miszerint a befolyó szállásolási illetékek tételesen minden évben felre, mely uton tíz év alatt a visszafizetendő 8000 frtnak tekintélyes része fog összegyűlni.

Helyesléssel fogadtatik.

A közgyűlés áttér ezután a napirendre.

A gazdasági szék jelenti, miszerint a lóversenyjárásúlatl a versenyter átengedése iránt oly

egyezséget hozott létre, mely szerint a bérleti szerződés 10 évre megkötöttvén, a város minden évben 400 frtot kapna bérár fejében.

Jóvá hagyatik.

A gazdasági szék bemutatja azon végzéseit, melyekkel a gájak és ségaiknak a hámos lovak legeltetése a közeleglőn tiltatik. Ezen rendszabályok életbeléptetése ellen az említett egy folyamodványt nyujtanak be a közgyűléshez, mely azonban némi vita után mellőztetvén, a gazdasági szék végzéseit jóváhagyattak.

Elnök jelenti, miszerint a néptanítóknak e hó 10 én a megyeház termében megkezdendő ülésoire a képviselő urak meghívtattak.

Tudomásul vétetik.

Elnök jelenti, miszerint tudósítás érkezett, hogy L u m n i t z e r József, kire a lejtér munkálatok voltak bizva, a napokban elhalt. A lejtérrel küldöttégg ennek folytán utasítatik, Lumitzer már eddigi munkáit megvizsgálni, azok hasznavehetősége, és egyáltalában az ez ügyben továbbra teendő lépések iránt véleményt adni.

A népszámláló-bizottság jelenti, miszerint a munkálatok bevégeztek. Az összes kimutatás két példányban beterjesztetik, melyek közül az egyik a városnak marad, a másik a miniszteriumnak terjesztendő fel.

A bizottság számadásának átvizsgálása a számvevőszékre bízatik.

Fényes Károlynak a népszámlálási bizottság elnökének, ernyedetlen buzgalmaért jegyzőkönyvileg elismerés szavaztatik.

B a r a b á s interpellálja elnököt h. polgárnagyot, miként lehet az, hogy azon közgyűlési határozat, mely szerint az „uj-telepen“ minden telek bekerítendő, mindeddig nem emeltetett érvényre.

Ezzel kapcsolatban Zipser Antal felhossa, miszerint a Nagyhid-utczában bizonyos Fröhlich nevű vendéglős dísznő-olat építtetvén, abban több dísznő tart, mint mennyinek tartása egy közgyűlési határozat értelmében benn a városban megengedhető volna.

Többen szólnak ez ügyekhez, elnök is adott némi felvilágosításokat, a végleges határozat azonban, minthogy a kapitány nem volt az ülésen, V a r j a s s y József indítványára, holnapra halasztottat, utasításul adatván elnököt helyettes polgárnagynak, tudtára adni a városi főkapitánynak, miszerint a közgyűlés megvárja, hogy megjelenjén, személyesen adjon felvilágosításokat.

Az ülés 7 óra körül ért véget.

## Az aradi g. kel. román egyházmegyei zsinat.

(Folytatás.)

Arad, május 5.

Az ülés megnyitottat fél 11 órakor mélt. Prokop Ivackovics püspök által. A jknyv hitelesítése után a mai jegyzőkönyv vezetésével Pópa György, a szólam kívánók följegyzésével pedig Susiu Péter és Buneiu Mihály tagok bizattak meg.

Ezek után Vaszilievics György belényesi esperes egy javaslatot nyujtott be a belényesi gör. kel. román ifjak hitani catedrája sorának megjobbitása ügyében, Petrovics Péter az aradi román népművelődési egyet jegyzője pedig egy román egyházi lap életbeléptetése érdekében nyujtott be indítványt.

Következett a házszabályok kinyomatása fölötti határozat.

Stanescu Imre képviselő pedig egy irott interpellatiót intézett az elnök-püspök urhoz, meggultboldo Nicora Mózes az aradi román püspöki szék felállítására körüli tett s nagy áldozatokkal összekapcsolat pénzkieltségnek némi kárpótálása eszközése tekintetében s pedig felkéri, miszerint nyilatkozzék, hogy e tekintetben tett-e valamit, hol és hogy? Az interpellatió irásban nyujtotta be.

Olvasatnak a v e g y e s r o m á n é s s z e r b k ö z a e g e k részéről beadott kérvények, melyben végleges elválasztatásukat kérik.

Hogy e pontnál a keserűség sokkal nagyobb mértékben fejlődött ki, mint eddig tapasztalhattuk, kétséget sem szenved, B a b e s i u u r áthavta a gör. kel. azon románok fájdalmas sorától, az egész szerencsétlenséget, melyet azok a mellett, hogy a szerbektől tökéletes elválast nem élvezhetik, a politikai situatio változatában találja, és azt hiszi, hogy sokkal üdvösebb és gazdaságosabban lehetett volna ezen elválasztási kérdést megoldani, ha az előbbi rendszer (érst) a Bach és Schmerling Babesiuakat boldogító korszakot) alatt, midőn még maga ő felsége rendelkezett a vallások felett, és ha ezen kérdéseknél administratióval intézkedések után jártak volna el; annál fogva kívánja, miként nem a kérvényezési bizottmány által beadott jelentés szerint: a congressusi delegatio kerestessék meg e baj orvoslásának eszközlésére, hanem tételesen felterjesztés egyenesen a törvényhozótestülethez és kormányhoz, nem azért, mintha ez uton jobb eredményt remélne, hanem mert ez által a kormány mintegy kényszerítettnek ezen vallási ügyet figyelembe venni, mert őszintén, ugymond,



megvallja, hogy a mostani korszakban az igazságtalanság kiválóan türelik. — Azért kéresek fel különösen a törvényhozó testület, miszerint a román-szerb vallási ügyek rendezését tárgyaló 9-dik toz. 8. §-a módosítások vagy egészen eltöröltesse.

Megütödvé látszott lenni Babesiu ur J. o. u. e. s. c. u. Lázár urnak abbéli nyilatkozata folytán, miszerint nem az általa felmilitett tozok, hanem Schmerling mindenható miniszteri intézkedéseiben találhatók a baj minden oka, és hogy az adminisztratív rendszerrel ily kérdéseknél soha sem teheti elébe a törvényszerinti eljárásnak, azonban nem ellenzi Babesiu ur által tett indítvány foganatosítását. — Ezek folytán tehát egy három tagból álló küldöttség választotta meg az országgyűléshez fölterjesztendő kérvény szerkesztése végett. Ezután megelégedését fejezi ki a felölt, hogy a püspöki tanács Babesiu ur által vádoltatott, mintha az e tekintetben az egyházakra nézve következett halálán kormány-intézkedésekre ez adott volna alapot.

Erre püspök ő méltósága vette a szót és előad az azon legfelsőbb rendeletet, mely szerint a egyes községekben a románok további intézkedései maradjanak a szerb püspökségek alatti; és azt beakarták hozni az aradi egyházmegyében is, mi azonban nem is igen sikerült. Ezek után emelkedett hangon kijelenté: hogy habár némely román politikai lap megakarja tagadni a románok érzelmeit, ő azonban erre mit sem ad, miután ő megvallja mindenkor isten és ember előtt, hogy nem zétét szereti, s ezt tényekkel meg is mutatta.

Püspök ő mltga hü nemzetiségi értelmének ezen ünnepélyes manifestációját a követek s a nagyszámú jelenvolt hölgyek és férfihallgatóság taps és entusiasticus „se treasca“ kiáltásokkal fogadták.

Ezek után következett Filip Tódor szent-széki ülnöknek lett verificálása.

Ennek biztosa Fasie János esperes ellen foglalmi vizsgálat rendeltetni határozatott, az általa, az egyházi felsőbbbaág részéről kiadott utasítás ellen elkövetett mellőzésekért.

Boros és Topán ugyancsak biharmegyei képviselők a scrutiniumnál történt hiányos eljárásból fölmerült s a szavazatoknak pontos meg nem számíthatása szempontjából, meg nem igazoltat-hatván, az említett hiány kiigazítására küldöttség neveztetett ki.

Maki butyini esperes ellen vizsgálat rendeltetett, addig is gyakorolhatván képviselői jogait.

Popovics József és Popescu Izidor mint képviselők a borosjenői választás kerületben igazoltatván, az ülés fél 3 órakor feloszlott.

Május 6-án.

Az ülés mintegy fél tíz órakor püspök ur által megnyitvatván, a tegnapi jegyzőkönyv hitelesítették, a mai jtkönyv vezetésével Buneiu Mihály, a szolani kíváncókéval pedig Groza János és Grozescu Julián bizattak meg. — Ezek után az első püspök ur válaszul Stanescu Emericiunak tegnap a Nicora-család érdekében tett interpellációjára, megemlítvén, mikép a kérdéses interpelláció juridicus szempontból lévén tekintendő: a Nicora-örökösöknek szabadságukban állott a magánosok ellen keresetet folytatni egészen a vegrehajtásig, és bár ezen ügyre, mint mely magánügynek tekinthető, nem érzi magát kötelesnek fölvilágosítást adni, — mindazonáltal tudatja, hogy miután a Nicora-család per útján nem érhetne el célját, intézkedett, hogy részére pénzügyi eszközöltesek; ezen pénzügyi útját más alkalommal is kívánta foganatosítani, oly fel-tétel mellett, ha a kérdéses család lemond per útján eszközölendő minden igényeiről, de ez nem történvén meg, a pénzügyi út iránti intézkedés is elmaradt. — Interpelláló Stanescu kijelentette, hogy ő a püspök válaszával csak egy részben van megelégedve. A püspök válasza tudomásul vétet-tet a zsinat által.

Ugyancsak Stanescu ur interpellálja püspök urat, hogy Papp János, b-jenői esperest, nem tekintve azon „borzasztó“ kötelességeket, melyek esperesi állásával össze vannak kötve, nem tekintve a szebeni congressus határozatát, Arad városába tette át lakását!!! fölvilágosítást kér ezen cselekvényről illetőleg. Mire a püspök igéri, hogy holnap válaszolni fog.

Nicora Dávid, szolgabíró felemlíti, hogy az „aucta“ cím alatt a községek részéről befizetni szokott pénzbeli illetékek hátrányainak

befolyása iránt intézkedés tétetett, még pedig olyformán, hogy a behajtott pénzek azon pesti alapítványhoz adassanak, mely a szerbek által kezeltetik.

Miután pedig már a „statutum organicum“ értelme szerint is a románok saját érdekében kötelesek iskola-alapítványokat felállítani, fel-hívja a zsinatot, miszerint ama pénzek visszatartása iránt intézkedjék, mely kíváncnak hely adatot.

Elnöklő püspök ur több rendbeli javaslatokat nyújt be az aradi és nagyváradi szentszékek szervezése tekintetében, melyekben a fizetési és tisztelbeli tagok megválasztásának terve megismertetvén, egyszersmind kimondatik, miként az alap, melyből azok fizetetteti fognak, maga a nép által fedeztessék. E több rendbeli tervezetek megvizsgálására 9 tagból álló pénzügyi és 6 tagból álló szervező bizottság küldetik ki.

Az igazoló bizottság bejelenté, miként Czaranu lippei és Gruescu birksi képviselők a papság részéről igazoltatnak, Mocioni András helyébe, ki mint tomasvári megválasztott képviselő lemondott állásáról, új választás rendeltetett el.

Vasiliaviciu György belényesi esperest által beadott azon kérvénye, miként a belényesi g. kath. gymnasiumban egy g. kel. hittanári javadalmasz eszközlöttnék, a kérvényezési bizottságnak adott ki.

Felolvastatik a napirendre kitűzött abbéli javaslat, miszerint azon lelkesek, kik egyházi hivatalokon kívül más világi és különösen anti-confessionális kormánytól kapott hivatalokat viselnek, szőlítassanak fel, hogy vagy az egyikről, vagy a másikról lemondjanak.

Papp János borosjenői esperest és másodtanfelügyelő zsinati tag erre nézve megjegyzi, miként el nem ismeri az egyházmegyei zsinatnak azon hatáskörét, hogy oly kérdésekben határozzon, melyek astatutumok értelmében hozzá utasitva nincsenek, és hogy a statutumok szabályai-ban semmi intézkedés nem foglaltatik, hogy az egyházmegyei zsinat az ugynevezett incompatibilitási kérdésben határozzon; továbbá, a mi különösen a tanfelügyelőiséget illeti, miután ennek hatásköre kizárólag iskolákra terjed ki, kívánja a javaslat elejtését, és esetleg az egyetemes egyházi gyűlés elébe leendő terjesztését.

Azonban ezen előterjesztés el nem fogadtatván, sőt állása olyannak nyilvánítatván, mely a mintegy anti-confessionális kormány adománya, az egyház érdekében egészen ellentétben áll, — határozatott: miszerint azon esetre ha az illetők 6 heti idő lefolyása alatt nem nyilatkoznak, a a consistorium intézkedésre hivatik fel.

Végül mintegy hü jellemzéssel a zsinaton uralkodó szellemnek, megemlítendő: hogy midőn a püspök ő mltga átadott bizonyos a magyar kormánytól kiküldött iratokat a jegyző-nek fölolvastás végett és a jegyző azokat olvasni kezdte: mindenfelől zugás és kiabálás emelkedett: „Nem akarjuk hallani!“ „Nem értünk ilyen nyelven“ s. t. Ehez nem kell kommentár.

Ezzel a gyűlés feloszlott.

„Több zsinati képviselő“ aláírással egy helyreigazítás küldetett be hozzánk, mely szerint B a b e s i u ur azon indítványt tevő, hogy azon esetre, ha a bizottság előadójának más, a bizottság véleményétől eltérő nézete van — de csak is ezen esetre — egy a bizottság bármely más tagjának — tehát nem miként e lapban említettett: „a gyűlés bármely tagjának — jogában álland annak véleményét fenntartani és védeni.“

### A nagyikindai kincstári javak.

Zomboly, május 2. Híre jár, hogy a pénzügyminiszterium keblében nagy horderejű ügy megoldásának tárgyalásához fogtak. Ez ügy a Torontálmegyebe kebeleztett nagyikindai 123,000 négyeszdög holdat tevő kincstári jószág-nak megváltása. Hogy ezen kérdés mily horderejű, mennyi nagy érdekek áll kapcsolatban, azt csakis azok tudhatják, kik Torontálmegye sajtóságos viszonyai-ba beavatvák.

A pénzügyminiszter idevágó terveit még nem ismerjük, az egyes szállongó szerencsétlen terveket, minő például a többi között az, hogy e rop-pant 123,000 négyeszdög holdnyi a legjobb minőségű terület 2,000,000 frtért engedessék át, mint szállongó hirtet készpénzül nem fogadhat-ván el, észrevételeinket nem tehetjük meg. Itt

most csak annyit jegyzek meg, hogy az ügy szerencsés megoldása a kincstárnak a fenti összeg tiszteszeresét hozza be, ezen-kivül barátainkka teszi azon elemet, mely eddig folyvást a reactionnak és külfelofolyásnak volt vakeszköze.

Ovakodjanak tehát az illetők, nehogy oly experimentumot tegyenek, mely még a kincstárnak kárt okoz: addig másrészt csak néhány esaládót gazdagítva meg, a nagy tömeget még inkább elidegenteli. Nem egyes száz-as családok érdekét kell kielégíteni, azokat gazdagokká téve, hanem a közügyet, a közjót kell ebben is előmozdítani.

Egyébiránt e tárgyra nem sokára visszatérve: az ügy természetét és mibenlétét egész terjedelmében fogom e lapok olvasóival megismertetni. (R.)

### Külpolitikai szemle.

(A plebiscitum történetéhez. — A pápa erbsiti hadserégét. — A marathoni gyilkosságról.)

— A nyilvános gyűléseknek május 2-án véget kellett érniök. Azon öt nap, mely még a plebiscitum megtörténtéig fennmaradt, a kormány által erősen felhasználott. „Az utolsó órák manoeuvr“ — jeiről nagyon sokat várnak a szavazás eredményét illetőleg. — Nagyon sajtóságos, ho-ly épen ez időre esik, tehát midőn az ellenzék nem szólhat többé a gyűlésekben. A császár élete ellen intézett rettenetes (!) összeesküvés felfedezése, mely körülmény nem mulasztandó el a departementokban megretenteni a szavazó közönséget. Nagyon bajos volna elhatározni, mi tulajdonképen a való, és mennyi a koholmány az egész történetben; de aki ismeri a párisi rendőrök hagyományos taktikáját, körül-belül tisztában leend, hogy itt inkább egy alkalmi comediával van dolga. — Annyi igaz, hogy az összeesküvésnek részben nevetséges, részben sokakra megfélemlítő hatást gyakorló a története, az igenel szavazók számát nevelni fogja. — Mily kilátása lehet egyébiránt a kormánynak a plebiscitum eredményére? A falusi népség nagy tömege és a hivatalnok serege igenel fog szavazni. A liberálisok, kik nem kötik tendenciáikat valamely határozott kormányformához, részint igenel, vagy nemmel szavaznak, részint visszatartandják magukat a szavazástól.

A köztársaság-párti demokraták határozottan „nem“ mel fognak szavazni. A socialisták tekintélyesebb emberei, kiket igen találóan „vörös jezsuitáknak is neveznek, két okból nem fognak szavazni, egyrészt, mert nem akarnak a demokrat bourgeois-ikkal egyformán „nem“ mel szavazni, másrészt attól félnek, hogy csekély számuk kitűnnék az egyenkinti szavazásnál.

A legitimisták közül a liberálisok nem fognak szavazni, a clericalisok a socialisták taktikáját követendik. A departement-iban továbbá igen sok köztársasági leendő, ki nem annyira meggyőződés, mint inkább taktikából tartózkodni fog a szavazástól. Mindebből kitűnik, hogy egészen mintegy 6 millió fog „igen“ mel, másfel millió „nem“ mel és 2 millió tartózkodni fog a szavazástól.

— A pápa szükségét érezé, hadserégét az ugynevezett tartalék-gárdával szaporítani. 27 én mutatatta be magának ez új, hátultöltőkkel fel-fegyverzett csapatot minden katonának egy emlékpénzt adott, hogy mindenkor reá emlékezzék. Ápril 25-én szegedték ki Róma utcaszegletein az új dogmákat s ez a „promulgatio orbi et urbi.“ A községek kavoset gondol az egész ceremóniával.

— Azon nézetet, hogy a marathoni gyilkosság a jelen görög kormány megbuktatására vitetett végbe, azaz hogy a görög rablók és görög ellenzék közös egyet rtésben működtek, több külföldi lap is megerősíti, a jelen kormány két-tagja pedig az ellenzékkel legább coquetimozott. Különbö a diplomaiati actio teljes folyamathatban van. Az angol kormány nem csak a Máltánál, hanem az egész közepentengeren állomásozó hajóhadat a görög partokhoz utasítja. Az olasz kormány sokkal lanyhabban jár el ugyan, de egyelőre ő is két panczélhajót küldé Corfuba. Az angol és olasz csapatok valószínűleg partra fognak szállani.

### Törvényjavaslat a községek rendezéséről.

(Folytatás.)

84. §. Az, aki a vizsgálatot elrendelte, egyszersmind fel is függesztheti hivatalától az illető tisztviselőt és hivatalnokot.

A felfüggesztett tisztviselő és hivatalnok helye a tiszti kereset lefolyásaig, helyettesítés útján töltetik be. (74. §.)

85. §. Halasztást nem szenved esetekben a szolgabíró és alispán, be nem várva a helyettesítést, a végre nem hajtott rendeletet az illető előjáró, s vagyonhiány esetében a község költségén, saját közgegi által hajthatja végre.

86. §. A tiszti keresetet a vizsgálat eredményéhez képest a képviselőtestület, illetőleg a szolgabíró vagy alispán rendeli el, s a község ügyésze vagy megbízottja, illetőleg a törvényhatóság tisztügyésze teszi folyamathat.

87. §. A tiszti kereset bírása a törvényhatóság fővárosában székelő első folyamodású királyi törvényszék.

Az ítélet fokozatosan föllebezhető.

88. §. A vétkeinek talált előjáró és hivatalnok dorgálásra vagy 300 forintig terjedhető bírságra, s ha kötelességét ismételve vagy feltűnőleg elhanyagolja, avagy annak, hogy hivatalát kellőleg betölteni nem képes, kétségbevonhatlan jelelt adja, hivatalvesztésre is büntetethetik.

89. §. Mikor válik bűnössé a községi előjáró és hivatalnok hivatalos kötelességének elhanyagolása vagy azzal való visszaélés által, a büntető törvény határozza meg.

90. §. Büntények folytán a vizsgálat a büntető eljárás szabványai szerint eszközöltetik.

Ha a 82. §. értelmében elrendelt vizsgálat alkalmával az ünnök ki, — hogy nem tiszti kereset útján megtorolható vétség, de a büntető törvények szerint megtorlandó bűntény forg fenn, a vizsgálati iratok a közbíróhoz teendők át.

91. §. Büntető eljárás esetében az illető tisztviselőt és hivatalnokot mindig fel kell függeszteni hivatalától.

92. §. A büntetőperben hozott ítélet az alispánnal és az illető község képviselő testületével azonnal közlendő.

A választó községek, illetőleg a képviselőtestület az elmarasztalt tisztviselő és hivatalnok helyét, szabályszerű választás útján azonnal betölti (74. §.)

VIII. Fejezet.

A községi háztartásról.

93. §. A községnek és a községi felügyelet alatt álló intézeteknek ingó és ingatlan vagyonát minden évben leltározni, a leltárt a községi számszámadáshoz kell csatolni.

94. §. A község és a községi felügyelet alatt álló intézetek törzsvagyona csonkítatlanul fentartandó; — annak elidegenítése vagy felosztása csak kivételes esetekben, s csak névszerű szavazás mellett és a belügyminiszter jóváhagyása után eszközölhető.

95. §. A községi vagyon bérbeadása rendezet csak nyilvános árverés útján eszközölhetik.

Az árverés módozatait, s a kikiáltási árt a képviselőtestület állapítja meg, s az árverést a képviselőtestület hagyja helyben.

Ha a közárverés sikerre nem vezet, vagy a község érdeke kivételesen a magánutoni egyezkedést javallná: a vagyon szabad kézből is kiadható. De erre helységekben és nagy községekben a törvényhatóság beleegyezése szükséges.

96. §. A községi tőkepénzek hasznosítására nézve ugyanazon szabályok tartandók meg, a melyek az árverés elhelyezésére nézve fenállanak.

97. §. A jövő évi költségvetést a község az ősi közgyűlésen vizsgálja meg, illetőleg állapítja meg.

A költségvetési előirányzat a közgyűlés előtt 15 nappal a község házában közzéemléré kitétetik, rendezett tanácsú városokban azonfelül a képviselők között kiosztatik.

A közgyűlés a községi adófizetők által beadott észrevételeket felolvasatni és tárgyalni köteles.

Ott, hol számvevőség, pénzügyi, gazdasági, vagy költségvetési állandó szakosztályok vannak, a számvevőség, illetőleg a szakosztály előzetesen mindig meghallgatandó.

A kisebb és külön véleménye a jegyzőkönyvhöz csatolattik.

98. §. A költségvetést a törvényhatósághoz kell felterjeszteni, és pedig tudomás végett, a a községi kiadások a községi törzsvagyon jövedelmeiből fedeztetetnek.

felülvizsgálat és jóváhagyás végett ha a kiadások fedezésére pótdó vettetik ki (101. 102. 103. §.)

## TÁRCZA.

BOLSKY LADISLAS

kalandja.

— Regény. —

Írta: Viktor Cherbuliez.

(Folytatás.)

IX.

Ezen pillanatban zaj hallatszott az udvarról, melyre Liévitz grófné gyorsan megnyitá az ajtót, és a folyosóra lépett. En követém őt. Az udvar közepén észrevettem egy lovászt, ki egy felnyergelt, ágaskodó szép, almásszürkét zaboláján nagy bajjal visszatartoztatni igyekezett. Az udvar tulsó oldalán Meergraf orvos, nagy ésimákban, felsarkantyuzva, lovagostorral kezében és káromkodva, mint egy huszár.

— Mi történik itt? kiált Liévitz grófné, a folyosó végéig a könyökölve.

— Az történik asszonyom, felelé az orvos haragosan, hogy igen le vagyok önnök kötelezve azon ajándékért, melylyel engem ezen állat szomelyében megtisztelt. Én öntől egy kis gyengéd poroszkát kértem, és egy pokoli Bucephalust adott. Lovagoljón rajta, a kinek tetszik! Inkább gyalog járok betegeimhez. Lassan haladok, de legalább ép testtel érok oda.

A grófné felkaczagott — Rajta, rajta Kristóf mondá, egy kissé több bátorság!

— Köszönöm szépen! asszonyom, — válaszolá az orvos. Nem érzek magamban semmi hivatást a hősk mesterségéhez; testem épentartásához ragaszkodom.

— És ön Livade, — mondá a grófné, — mit mond ön szíve?

Livade pírulva kiáltá: Ha óhajta asszonyom...

De az orvos visszatartoztatá őt, felkiáltván: Megállj, fiatal művész! Sok dolgom van, nem lesz időm önt gyógyítani.

Lementem az udvarra és megfellekedvén szerepéről, szemügyre vettem a lovat, kezemmel simogatván azt.

— Vissza, ostoba! — kiáltá az orvos, — nyomorékka teszi önt! és karomnál fogva visszahozott; de azonnal kiszabadítam magamat karjai közül; büszkén vettem ki a lovász kezéből a zabolát, és egy ugrással a nyeregben ülék. — Általános megdöbbenés! Ez nem egy közönséges utazó könyvkereskedő! mondá Liévitz grófné tapsolva. A lo ágaskodott, lábaival kapálódzott, és midőn meggyőződött, hogy le nem vehet, tüze lecsendesült. Most sebesen beugratam a boglárfaültetvénybe, és egy kifárasztam, hogy öt perc múlva, mint egy bárányt megszéldítve vezettem vissza. Semmisem könnyebb ennél! mondám a lórlól leugorván; de mindjárt eszembe is jutott, hogy igen nevétség Nagy Sándor szerepét játszani, midőn felül nyulbőr süveg ül, teste pedig durva daróc szövetebe van öltve, és dícsőségem elől gyors távozás által iparkodtam ellállani.

Liévitz grófné visszahívott engem. Könyvkereskedő ur, mondá nekem, ön itt felejtette könyveit és szekrényét. Követem őt ismét szonjába. A szekrényt átadta nekem, mondá: Elárulta magát! Olyanok vagytok ti lengyelek!

— Ah! kiáltam, azon átkozott lo nélküli...

— En őnt már beléptek megismerem. Csak egyszer láttam önt, és az elegendő volt.

— Beleegyezik ön, asszonyom, megbocsátani? ...

Büszke arcmozdulattal félbeszakítván, mondá: Előbb akarnám tudni, mily szándék...

— A legártatlanabb a világon. A dologtalan-ságnak egy kíváncsisága!

— Nagyon szerencsésnek érzem magamat, mondá a grófné sőtő guynyal, hogy egy óráig unalmát elűzhettem!

Most egy tűkör felé hajlott és szalagjának egy csokrát hozá rendbe. Megvizsgáltam a tűkör által visszaverődött arcot, melynek titkát nem ismerem. Visszaforodván, hidegen és keményen tekintett rám. Nehány percig álltunk szótlanul egymással szemben; akarataink, mint két ellenség, álltak a nyílt csataterén; a fegyverek érinték egymást, készek a megtámadásra. Ugy tetszett nekem, mintha ezen harez kimenetelétől jövő sor-som függne. Végre gyengülni érzém magamat; volt bennem valami, mi összezuhatott. Már e nő lábaihoz akartam borulni; ugyanazon helyre, hol egy bolondnak sáros térdei nyomdokukat hátra-hagyák; de büszkeségem küzdött a legyőzetés ellen s állva maradtam.

Ha megbeszéltem önt, asszonyom kiáltam, eléggé meg vagyok büntetve, és ön nagyon is meg van boszulva. É s futva távoztam.

X.

Azon emberek közt, kikkel életbevágó dolgokról fecsegettem, némelyek a szerelmet izletes kicsapongásnak, és az érzékek által feltálat gyönyöreiket nemesítendő érzékmnek nevezték; mások ismét a nagy tettek alapelveinek és a szerencsének elébe teendő isteni szenvedésnek nyilvánították. Részemről sem ábrándozó, sem kicsapongó nem vagyok; lellem őszinte, és soha nem

csaltam meg másokat, sem önmagamot. Ismertem az élvezeteket; úgy vettem azokat, mint a milynek, nem áldoztam értök semmit, és lelkiifradásokba nem kerültek nekem. Azon napon, melyen először kezdék szeretni, a legyőzetésnek pirját érzem homlokomon elvonulni és azt vettem észre, hogy rabzsolgásra jutottam.

Liévitz grófné volt számomra az ismeretlen, és keveset törtétem avval, őt jobban ismerni. Nem kérdeztem magamtól: Kicsoda azon nő? Mindazok közül, kik róla beszélnék, kinek van vajjon igaza? Sűrűre néle-e vagy cselszövő, vagy egy szív, mely a vágytól kinyoztatik magát feláldozni, vagy egy kaczer nő, ki minden hódolatot kedvesen vesz, vagy egy tétlen akarat, mely a jót időtöltésből teszi? Mikor mások szerencsétlenségén szíve megindul, vannak-e szemében igazi könyek? Midőn a jóra oktat, első-e ő, ki abban hisz, amit mondott? Tiszta arany-e az ő lelke, vagy egy hazug vegyíték? — Még azt sem kérdeztem e nőtl, vajjon van-e lelke; nem törtődtem ezzel. Hangja gyönyörű csengése, arczsinének átlátszósa, a világosság, mely homlokán enyeltet, szája, mely kéjt lehel ki, titokteljes mosolya, ezek a gyönyörök, melyeket töle vártam. De kell, hogy ez mind enyém legyen, ha mindjárt étemem kerül. Éreztem, hogy szerencsém megérdemlendő, mindenre képes volnék; egyszersmind azt is tapasztaltam, hogy léteznek emberben bizonyos uralkodó szükség: szolgálni, és hogy mihez a rabzsolgásig előttünk megjelen, egész szívrünk feléje rohan.

— És mégis csak tölem függ innen elutazni, mondám magamban, ... de nem utaztam el.

(Folytatás következik.)



A kisebbség külön véleménye s az egyesek által beadott észrevételek (106. §.) a felterjesztéshez mellékelendők.

99. §. A mennyiben a község kiadásai a községi törzsvagyton jövedelméből nem fedeztethetnek, a község, a községi lakosokra és birtokosokra pótdót vehet ki.

100. §. Helységekben és nagy községekben: a község minden tagját egyenlően érdeklő közigazgatási költségek az egyenes (föld-, ház-, jövedelem személyes kereseti) államadók arányában;

azon költségek, melyek csak a földbirtok érdekében tételnek, csak a földadó arányában; — azon költségek végre, a melyek a két osztályba nem sorozhatók, — csak a ház-, jövedelem és személyes kereseti adó arányában vettettek ki.

Egyes földbirtokosok időről időre szerződést köthetnek a községgel, a költségekhez járulás arányára nézve.

Ha az általány iránt ilyen szerződés létre nem jő, a fentebbi elvek alkalmazandók.

101. §. Rendezett tanácsú városokban a pótdó, a városi lakosok és birtokosok egyenes (föld-, ház-, jövedelem, személyes kereseti) államadója után, az eddigi gyakorlat szerint, százalékokban vettettek ki.

A mennyiben az állam jövedelmeinek csökkenése s az ipar és kereskedelem érdekeinek veszélyeztetése nélkül eszközölhető indokolt felterjesztés folytán a kormány megengedheti, hogy egyes városok közevet államadókra s vetesseknek pótdót, s jövedelmek szaporítása végett a városban és annak területén illetékeket, helypénzeket, vámkot szedhesenek, sőt az állam által igénybe nem vett új adókat is hozhassanak be.

(Vége következik.)

## Emlékirat a „Csanádmegyei vasut” ügyében.

I. Szükség-e nek a biztosítanak a helyi viszonyok Csanádmegyében egy vasutvonalat?

Ki a földünk siralmas közlekedési eszközeivel ismerős, ki tudja, mily kínosan, mennyi költséggel esik meg itt a természetnek piacra szállítása, — az bizonyára be fogja ismerni, hogy Csanádmegyének vasutára szüksége van. Szüksége van önmagáért biztos piacért szüksége van vagyonszerzésre elérhetőség, a közterhek könnyebb viseléséért; szüksége van a megye egyes lakóinak úgy, mint az összeeséseknek. — A jó közlekedési eszköz csatorna, mely a vidéket a világgal összeköti, az összeköttetés előnyeit minden irányban szétveteti. — A földbirtokos, ki ma 60—80 krral alább kénytelen buzája mérőjét adni, mint Pesten a lárzárólyam, — vasut mellett nem szenvedne, csak a csekély szállítási díj különbségét; — az iparos olcsóbban kapja a küldi szállítmányait, a forgalom élénkül, a pénz gyakrabban forogván, kereskedőknek, tőkepénzesnek haszna nagyobb lesz, — azok pedig, kik nem üzlet emberei — utazásaikban a kényelmet nem lesznek többé kénytelenek nélkülözni a mellett, hogy olcsóbban utazhassanak.

A vasutak egyaránt mindenre kiható jótékonyasága mellett kérdés alá sem jöhet, hogy épen Csanád vármegye, melyben egyetlen járható út sincs, vasutat ne szükségesne, de nemcsak, hanem ettől függ léte, ez a megyére életkérdés.

Azonban bármennyire életkérdés is valamely vidékre nézve az, legyen-e vasutja, vagy nem; miután a vasutak pénzben építettek, pénzt pedig csak olyan vállalatba szoktak fektetni, mely haszonnal kecsegtet, szükséges, hogy a feltett kérdés: biztosítanak-e Csanádmegye helyi viszonyai elegendő forgalmat egy vasutnak? — igenlőleg oldassék meg.

A statisztika legujabb adatai, melyekre nézve az „Emlékirat”-ban forrásokul a megyei számvivőséghez beérkezett hiteles helyi adatok, a legközelebb megejtett népszámlálás, a közgazdasági miniszter „előterjesztése az 1870-ik évi költségvetéshez” és a pénzügyminiszternek „az államvagyonról” és császárs apostoli kir. felségéhez intézett felterjesztése szolgálta, a feltett kérdésre igennel felelnek.

Csanádmegye egy Aradtól Battonyának, s innen Makó felé a megye szívében keresztül vezet vasutvonalnak már önmagában jelentékeny forgalmat biztosít. — A megye 100 ezer lélekű álló egész népessége mind azon földmívelési s kézműipari termékkel, 300,798 catastrális vagyis 375,998 magyar holdból (1200 öllel) álló területén létrehozatik, e vasut forgalmi területébe esik. Ezen területen, nem számítva a mezőhegyesi méntintézi és a pécskai kincstári uradalmakat, melyek alább vétetnek szemügyre — évenként 1,061,228 p. m. őszibúza, — 66,994 p. m. rozs, 4280 p. m. repce, 263,694 p. m. árpa, 84,614 p. m. zab, 54,666 p. m. kukorica, 21,430 p. m. köles, 12,175 mázsa burgonya, 7613 mázsa hagyma, 8245 mázsa hüvelyes vetemény, 22,882 mázsa zöldség, 89,910 mázsa dohány, 10,277 mázsa kender termeltetik, miből ha a megyei szükséglet levonatik, 1,155,159 mázsa természetmennyiség váradásra, vagyis vasuti kivitelle — így vasuti forgalomra; hasonmenyiségű bevétel a fentebbi produktóra legalább is számíthatván, a megyebeli természetű maguk évenként 2,310,318 mázsa forgalmat hoznak létre. A helyi forgalmat nevezetesen emeli a mezőhegyesi 27,893 catastr. holdból álló uradalom, minek ki és bevitelle évenként a megye egyéb részeihez arányosított számításal 27,000 mázsaára megy, úgy szintén a pécskai kir. kincstári uradalom forgalma, mely évenként csupán 69,651 holdnyi nagy bérleteit véve számításba, 700,000 mázsa vasuti szállítmányt legalább is képvisel.

Csanád vármegye tehát önmagában az épülő vasutnak 3,280,318 mázsa szállítmányt szolgáltat.

Az Aradtól Csanádmegyén át Szőregre tervezett vasut Kis-Zombort s vele Német Csanádot, Ferenczszállást, Deszket és környékét 23,000 nyi népességgel és 50,101 catastr. holdnyi területével szintén üzleti körébe vonva, — ez által újabb 500,000 mázsa nyi forgalmat nyer — mihez hozzávéve a nagymérvű hízott sertés-, szarvasmarha-, és juh kivitelt, a helyi iparosok s

kereskedők üzleti szállítmányait — a személyszállítást — a helyi közel öt millió mázsára rugó forgalom, a tervbe vett vasut fenntartását már magában biztosítja.

De még nagyobb biztosíték eme pálya jövője felől annak iránya.

## II. A csanádmegyei vasut jövője irányára tekintettel.

Egy tekintet hazánk térképére, jogosnak tűnő fel a kívánságot, hogy Csanádmegyén vasut vonuljon keresztül. Aradtól az egyenesen nyugotnak futó erdélyi pálya megszakad, de irányában Szegedről egy más pálya a magyar tengerre indul. Mi természetesebb, mint a gondolat, e két végpontját nagy szorgalmu vonaloknak összekötni, s ezáltal egy nemzetközi fontossággal bíró pályát létesíteni. E pálya véleményünk szerint — Aradtól kiindulva Battonya, Mezőhegyes, Palota, Makó, Kis-Zombor, Deszken keresztül 12 mfd hosszúságban vonulna Szőregig, s ott az államaspályával egyesülne. A vonal ez irányát a helyi érdekek magyarázzák meg. Így megy a pálya, a Csanádmegyei mintegy szívében keresztül; jobbra balra az egész megyét, a mezőhegyesi s pécskai uradalmakat üzleti körébe vonva, s népes, vagyonos községeket mint állomásokat érintve, s tagadhatlan előnnyel bírva a szintén tervezett, csak 1 mértfölddel rövidebb arad nagylak-makói vonal felett, mely jelentéktelen rövidebb volna mellett korántsem dicsekedhetnék oly széles forgalommal, mennyiben a vele párhuzamos vonuló arad-szegedi államut, s a hajózható Maros folyó e vidék szállítmányait elvonja, s vidéke e két ut mellett távolról sem igényli annyira a vasutat, mint a feneketlen sárban tengő battonya mezőhegyesi vonal. Ezen az erdélyi vasutpályát a fumeivel egyenesen összekötő vonal az Erdélyből a magyar tengerre s viszont szállítandó több millió mázsára rugó épületfa, só, nyersbőr, készényszállítmányt, mind magába ölelné, mert a helyett hogy az erdélyi áru Aradtól Csabáig kerülve, az arad-szegedi uton 21 mfdnyi viteldíjt fizetne, a tervezett új vasuton, emez ut csak 13 mfdt venne igénybe, mi mázsánként legkevesebb 10 kr meggazdálkodást képvisel, mely meggazdálkodás mellett teljesen bizonyos, hogy az Erdély s illetőleg az ottani vasutnak Romániába kiengesztelése után a Feketetengertől az Adriára s viszont szállítandó áruk kivétel nélkül a csanádmegyei vasuton keresztülmenvén, ezt nagy nemzetközi fontosságú pályára emelnék, s biztos jelentékeny jövedelmet szolgáltatnának részére.

E pályának stratégikus fontossága — mennyiben a magyar-osztrák birodalom egyik határát a másikkal egyenes vonalban összeköti — szintén egyik tényező hasznossága s szükségessége felől.

Ilyen tényezők s ilyen kilátások mellett azt hisszük, a csanádmegyei vasutnak jövője, még pedig fényes jövője van.

(Vége következik.)

## Távirati jelentések.

Z á g r á b, máj. 5. A magyar országgyűlés elnökségének meghívása folytán, melyben a horvát képviselőknak megjelenése szükségesnek tűntetettik fel felhatalozottak: az illetéket Pestre küldeni, a többi képviselő pedig az osztályokban fog tovább működni.

B e r l i n, máj. 5. A vámtariffa megváltoztatásának terve megbiusultnak tekinthető. A vámparlament máj. 7-én fejeztetik be.

P á r i s, máj. 4. Hugó Victor az „engesztelhetlenek” szellemében egy kiáltványt bocsátott ki.

P á r i s, máj. 5. A mai hivatalos lap közölte Ollivier jelentését, mely szerint a kormány a februáriusi összekövés feletti határozatot elhalasztotta, nehogy a plebisitit alkalmával választási manöuvernek látszassék. A forradalmiakkal szándéka az uralkodót május 8-ka előtt láb alá tenni, mi akormánynak kötelezettségévé teszi, hogy az igazságszolgáltatást igénybe vegye. A hivatalos lap egyuttal egy decretumot hoz, mely a complotte feletti itélőhatalomra a legfelsőbb törvényszéket hatalmazza meg.

Ugyanazon lap Grandperrét, főügyész s házasos jelentését hozza a complotte tárgyában. E jelentésből kitűnik, hogy több titkos tanácskozmány tartott, s hogy az összeesküvők már 1869. júliusban akarták az uralkodót megölni. A jelentés áttér azután a Baury által tett vallomásokra, melyek szerint Flourens ösztönözte őt a gyilkolásra. — Ezt Flourensnek több lefoglalt irata bizonyítja — és késégkivüli, hogy Flourens egyidejűleg lázadást is tervelt. Végül a bombák lefoglalására és Ballot vallomása említetik.

P á r i s, máj. 4. A „Patrie” jelenti, hogy a hivatalos lap holnap fogja az összeesküvére vonatkozó adatokat hozni.

R ó m a, máj. 4. A concilium a kis catechismus schemája iránt tett indítványt elfogadta, az általános szavazásnál a magyar és német püspökök részéről tagadó szavazat adatott, mert ők Conisius katechismusát meg akarják tartani.

P á r i s, máj. 5. A tegnapi „Rappel” Victor Hugo manifestumát bocsátja közre, mely a kiengesztelhetlenek hangulatának tökéletesen megfelel.

## Legujabb.

B é c s, május 5. A több oldalról elterjesztett azon hír, mintha a császárnak Csehországba utazása kilátásba lenne helyezve, teljesen alaptalannak nyilvánítottatik.

B é c s, május 5. Jól értesült oldalról megerősítik, hogy Potoeki gróf e napokban hosszabb értekezést tartott dr. Herbst-el a csehországi választási rend tárgyában.

B u k a r e s t, május 5. Dr. Stroussberg elutazott innen, miután sikerült neki a függő kérdéseket a román kormányval elintézni. A galacz-tekutsi és braila-buzeobukaresti vasutvonalok Jalomiczáig rövid időn meg fognak nyitattani.

P á r i s, május 5. A „Gaulois” egy londoni távirat közöl, mely jelenti, hogy Flourens ott hatóságilag nyomoztatván, megváltoztatá lakását.

P á r i s, május 5. A „Journal officiel” Olliviernek egy e hó 4-ről kelt követező tartalmu jelentését közli. Midőn a plebisitum decretáltatott, a februári complotban a vizsgálat be volt fejezve. Mi elhalasztók a határozathozatalt, nehogy a véletlen találkozás választási manöuvernek tekintessék. A forradalmárokat azonban az általunk megállapított törvényes fegyverszünet nem tartóztatá fel. Ők azt hívék, hogy az uralkodónak valamely büntény által láb alól tévése az állam biztos szétbomlását fogná jelenteni. Elhatározzák, hogy a már hosszabb idő óta elkészített vállalatokat még május 8-ka előtt viendik keresztül. Ily körülmények közt köteleességünk az igazságszolgáltatást nyilvánosan igénybe venni.

Egy f. hó 4-ről kelt rendelet egybehívja a legfőbb törvényszék vádló-kamaráját, hogy a complotra vonatkozó tények felett ítéljen. Grandperret főállamügyésznek 5 és fél hasábos jelentése kifejti ezen tények mibenlétét. Ugyanis Dupont, Fontaine, Guerin, Sapia és több másoknál titkos gyülekezések tartattak; több összeesküvő leleplezéseket tett. Guerin nyilatkozataiból kitűnik, hogy a lázadás terve és a császárnak nytro-glycerinnel leendő meggyilkoltatása Dupont által már 1869. jul. hóban indítványoztatott. A fölkelési kísérlet okt. 26-ra készítettett elő; ezzel azonban felhagytak. Az erre következett gyülekezésekben folyvást azon voltak, hogy a lázadást és a császár elleni complotot előkészítsék.

Mazzininak egy Sapiahoz intézett és elfogott levele azt mondja, hogy ast-mandei banquetten nem lehet jelen; a levél ezeket mondja tovább: „Ugyanoly köteleességek, mit azok, melyeknek teljesítésére készülődtek, tartanak engem vissza ott, a hol vagyok.” — Egy Marseille-Pasteliciában elfogott irata Varlinnak, az „association international” fejei egyikének, — constatalja a politikai terveket és a Rocheforttal való viszonyokat; e levélben mondja Varlin: „Elutasom, hogy Lyon, Rouen, Rubaix, stb., közreműködéséről biztosítsam magamat.”

A februári zavargások kifejtése után Grandperret főállamügyész, Baury vallomásairól tesz jelentést, a ki oda nyilatkozott, hogy a császárt meggyilkolásának tervében Flourens biztatót őt. Baury 3 levelet kapott Párisban Flourenstől; a két első elégeté; a harmadikat „Guszta” aláírással — a rendőrség fogta el; Baury 500 frankot kapott Ballottól.

Flourensnek egy ápril 20-ki levele ezeket mondja: „Egy pillanat sincs vesztegetni való. Ha az illető pantes ember (le homme ou brevet) ki találna menni vidékre, minden el lenne odává. Csak éjjel, vagy kocsin menjen ön ki. Ne hibázzék ön! En gyorsan Párisban leszek, hogy önt támogassam. Minden öntől függ; ismétlem önnek még egyszer, a mit itt mondtam önnek: vagy nem kell a dologba beavatkozni; vagy eredményre kell jutni.”

Az írásismerők oda nyilatkoztak, hogy az amputatiót végre fogják hajtani, kerüljön bármibe is. Az erre következő napon Ballottól további 140 frankot kér. Flourensnek egy újabb Ballottól lefoglalt irata — ápril 29-kéről kelteve — melynek hitelességét Flourens anyja és testvére elismerték, — azt ajánlja Ballottnak, hogy több pénzt ne előlegezzen, minthogy az, — mint magát kifejezi — „a mit akarok, azon pontan van, hogy jól fog keresztülvitetni.” — Flourens egyuttal többekkel együtt szervezte a médot, melyen a fölkeés megkönnyebbíthető.

## Ujdonságok.

p. A városi közgyűlés ma délután 5 órakor folytatattatni fog.

† Ghyecy Ignác országos képviselő május 4-én Tatán 71 éves korában meghalt. Egygyel fogott benne azon tiszteletreméltó magyarok száma, kik a hazafiság legulyosb üldöztetése, a politika legnagyobb zűrzavarái közt sem szűnnek meg hazafiak és szabadelvűek lenni. Ghyecy Ignác ifjan a tatai nagy terjedelmű Eszterházy uradalom igazgatója, s e hivatalát 1848 táján letevén, később József nádor pesti és aradi örökének igazgatását vette át. — Mint a nyilvánosság embere, élénk részt vőn a hajdani megyei küzdelmekben, — a szabadságharc után pedig egyike lőn azoknak, kik dicsőséges kitartással, a negatív fegyvernek diadalt szereztek. — A szabadságharc elején egy nemzetűri századot csatába vezetett. Aztán elmarad a tisztán polgárküzdektől, de nem tagadta meg őket és az a miért küzdöttek, sőt midőn Windischgrätz reversalist küldött hozzá, hogy ismerje el Ferencz Józsefet Magyarországi királyának, azt válaszolta, hogy akkor fogja elismerni, midőn a trón birtokosa a magyar alkotmány követeléseit (koronázás stb.) teljesíti; és inkább kitette magát a hatalom üldö-

zéseinek, minisem alárta volna nevét egy föltétlen elismerésnek. 1865. óta most másod ízben képviselte az országgyűlésen a komárom-tatai választókerületet. Rövid volt betegsége, de hosszú lesz bánata Ghyecy Kálmánnak, ki égnap leverten utazott a halott testvér koporsójához, hat gyermekének, kik közül Béla, Gyula és Géza országos ismeretségnékn örvendenek — és a jó barátok s ismerőknek, kiknek emlékezetében mindig ki-váló helyen fog élni Ghyecy Ignác tiszteltgjesztő alakja.

— A magyar sorsjegy-kölesön aláírásra kitett 240,000 sorsjegyre 19,151 részről 306,879 darab jegyeztetett, minek következtében a reductio következőleg fog eszközöltetni: Az 1—10 darabra terjedő aláírások nem fognak reducáltatni. 11—14 darabra történt aláírás után csak 10 sorsjegy adatik. Azok, kik 14 darabnál többet irtak alá, a jegyzett összegnek <sup>3</sup>/<sub>4</sub>-ét kapják.

\* Az aradi m. k. pénzügyigazgatóság Czédik Lajos hités gyakornokot az aradi adóhivatalhoz segédtisztte nevezte ki.

\* A m. kir. pénzügyminiszterium azon kérdésére, vajjon a közös hadsereg tartalékában szolgáló egyének vagy olyanok, kik egyévi önkéntes szolgálatot teljesítettek, befogadhatók-e az államszolgálatba, a közös hadügyminiszterium igenlőleg válaszolt.

\* Debreczen város május 3 ki közgyűlése a törvényhatóságok rendezésére vonatkozó törvényjavaslat ellen indokolt felterjesztést rendelt mind az országgyűléshez, mind a miniszteriumhoz, hogy a törvényjavaslatnak tárgyalása mindaddig halasztassék el, míg a törvényhatóságok, annak hivatalosan közöltetése folytán, észrevételeiket meg nem teszik. Egyuttal a királyi városok, megyék és kerületek körlevél útján hasonló eljárásra felhivatnak.

\* Kruspér és Szily tanárok, kik Párisban voltak, hogy a magyar ösmetert a párisi összehasonlítás, a napokban tértek vissza a kirándulásokból. A francia fővárosnak mind tudományos, mind kormánykörüi igen szívesen fogadták őket, s a párisi szakemberek egyhangulag teljesen pontosnak ismerték el azon ösmetert, melyet a tanár urak a Nagy-féle gyűjteményből vittek magokkal összehasonlítás végett.

\* Szeged város lakosainak száma a rectificált adatok szerint föltől lesz a 70 ezeren. Az összeszámolási munkát eddigi eredménye már 70,098-at mutat föl, de ebben még nincsenek benn a távollevő helybeliek.

\* Hansel Ferencz pesti postaküldőncz, ki 10,690 frnyi összeg sikkasztása után megszökött, a belgrádi consulnak, a pesti kapitánysághoz érkezett távirátja szerint Belgrádban elfogatott.

\* A román „nemzeti színház” ügyét az illetők lelkesen fölkarolták. A „Gaz. Trans.”-ban egy „előkészítő program”-ot olvasunk, mely szerint: 1. Egy társulat fog alakittatni, melynek feladata lesz megszerezni az alapot a felépítendő román nemzeti színházra. 2. Egy Buda-Pesten székelő, 5 tagból álló bizottság alakittatik, mely a pénzt begyűjti, s valamelyik pesti pénztéztetnél gyűmölcsözővé teszi. 3. Három hónap múlva e tárgyban gyűlést fognak tartani Déván, e gyűlésre meghivatnak mindazok, kik addig adakoztak vagy ajánlatokat tettek; itt fogják megállapítani a társulat alapszabályait. 4. E program keresztülvitelére a jelenleg Pesten levő román intelligencia egy 5 tagból álló bizottságot választott Babes V., Hodosu J., Miháli P., Mocioni S. és Vulcanu J. személyében.

\* Budán a Hentzi szobra előtt egy egész busz járó karaván állott meg tegnapelőtt s szent énekeket zengedezett, közebe a szent köveket is csökolván. A jóhiszemű ajtatoskodók a Hentzi szobrot Szt. György szobrának nézték s mig Máriát s a többi szentekét egyszer, szent Györgyöt huszor is hívták segítségül. A budavári népség csakhamar egész kört képezett az ajtatoskodók körül, kik látván, hogy a népség nagyokat nevet, kezdtek gyanítani tévedéseket. Egy arra menő hordárt meg is kérdeztek, hogy voltaképp kinek a szobra ez itt, midőn megtudták, hogy nem szt. György, ki a sarkányokat legyőzte, pironkodva szedték össze sátorfájukat s keresztvetés nélkül távoztak. Még a várból levő paloták ablakából is nézték a buzgó buszjárókat.

\* A londoni földalatti vasut egyik épülőfélben levő alaútja a mult héten összeomlott és 13 embert temetett romjai alá; a gyors segély folytán azonban csakhamar kiásták mind. Egyik már halott volt, más négy súlyosan megsérült, a többi jelentéktelen sérüléssel menekült.

## Meghívás.

Az „Aradvideki tanítóegylet” f. hó 10-én tartván alakuló gyűlést s 11-ikén folytatólagoosan a tanügy körüli értekezletet — a megyeház termében, — mely napokra tisztelettel meghívja Arad város érdemes polgárait és hölgyeit, kik a nevelésügy iránt érdekelteknek érzik magukat.

Simay István, id. előnk. Grünwald Lipót, id. alelnök. S z ü c s József, id. jegyző.

Vasárnap, azaz május 8-án az itteni kereskedelmi ifjusági kör tagjai a tornagyűlést együtt a rendes vonattal ki fognak randolni a solymosi várromokhoz. — Az utazási költséget ki ki maga fizeti; a teljes ellátás 1 frt 50 krba kerül, melyet mindenki a jegyváltásnál tartozik lefizetni. — Nemtagok, kik e kiránduláshoz csatlakozni óhajtanak, szívesen elfogadtatnak, sőt készséggel el is láttatnak, ha idején az egyet helyiségében jelentkezve, jegyet váltanak. — Kellemetlen idő esetén a kirándulás jövő vasárnapra halasztatik.

## Közgazdaszat.

### Aratási kilátások 1870-re.

Folytatásul az általunk eddig közölt jelentéseknek, adjuk a „Gazd. L.” után még a következő, eddig nem érintett meggyékéből a vetések állásáról szóló jelentéseket, miután ezek körül most, mondhatni, országosan központosul a figyelem.

K o m á r o m m e g y e csallóközi járásában a sok fagy folytán a buza annyira kiritkult, hogy



Laptulajdonos és kiadó Bettelheim Vilmos — Arad, 1870. Nyomtatja Réthy Lipót. (Főtér, a Minoriták zárdájával szemben)